

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo vsak petek; ako je ta dan praznik, pa dan poprej. — Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 3 K.

Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko pa 4.50 K.

Dopise sprejema uredništvo, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Gospodarstvo.

Več krme!

Lanska suša nam je prizadela ogromno škodo. Trpeli so najbolj travniki pa tudi druge krmske rastline. Vsled tega se je pridelalo tako malo krme, da je sedaj manjka. V premnogih hlevih mora živina stradati, da prebije letošnje zimo.

To pomanjkanje krme nam bodi opomin, da se je poprijeti pridelovanja krme s podvojeno silo. Saj je zadostna krma glavna podlaga ne le dobri živinoreji, ampak sploh vsemu gospodarstvu.

Kdor ima dosti zemlje naj prideluje več detelje kakor dosedaj. Prav letos se je v našem kraju pokazalo, da so detelje najboljše krmske rastline v sušnih letih, ker jim suša ne more tako do živega kakor travniškim rastlinam. Posebno nemška detelja se je izkazala za trdno proti suši, ker gre s svojimi koreninami globoko v zemljo.

Prepričali smo se lahko pa tudi na travnikih, da so dali gnojni travniki vzlic suši boljše košnje kakor negnojni. Res je sicer, da ni prišel gnoj ob lanski suši do popolne veljave ali učinek njegov se je vendar le poznal. In to nas naj nadalje spodbuja, da iščemo v gnojenju boljših uspehov. Posebno mali posestniki, kakoršnih je največ pri nas, moremo z gnojenjem travnikov in krmskih rastlin povzdigniti pridelke na krmi.

In pri tej priliki hočemo opozoriti naše gospodarje zopet na eno važno domače gnojilo, ki se pri nas popolnoma zanemarja. In to je gnojnica. Kar delamo pri nas z gnojnico, je kmetijski greh, če se smemo tako izraziti, je nedopustna zapravljivost, če pomislimo, koliko denarja se izda dandanes za umetna gnojila. Koliko dragocene gnojnice, ki bi izvrstno pomagala izboljševati travniške pridelke, se ne pogubi po naših vaseh v prazen nič! Koliko gnojnice se pod našimi svinjaki ne zgubi v tla brez vse koristi! Koliko gnojnice ne izpere dež, ki se odteka ob takih dnevih po vasi v bližnje cestne jarke in od tam naprej v bližnjo vodo. Na tisoče vrednosti gre na ta način v naši deželi v zgubo, ki bi jih krvavo potrebovali. Če človek premišlja, kako se pri nas gospodarji z gnojnico in koliko se na drugi strani izda za umetna gnojila, potem mora priti vsak do zaključka, da pri nas zapravljamo. Pri tem pa nismo proti umetnim gnojilom. Nasprotno! Umetna gnojila so pri nas potrebna, saj tako kakor drugod. Ali opozoriti hočemo s tem naše gospodarje, da je pred vsem uporabljati za gnojenje sadnih vrtov in travnikov tudi tista gnojila, ki se nam doma zastoj ponujajo. In tu sem spada gnojnica. Ako bi se tla pod svinjaki tlakala, ako bi se v govejih hlevih stajale tlakale in ako bi se vsa gnojnica napeljala v gnojnično jamo, koliko izvrstnega gnoja bi se lahko pridelalo za naše

sadne vrtove in travnike! Zato pa ne zanemarjajmo gnojnice ampak spravimo jo tja, kamor spada in bližnja bodočnost nam bo pokazala, kako močno se dajo z gnojnico povzdigniti pridelki na krmi. — r—

Skrbimo za povzdigo prasičjereje!

Prasičjareja je za nas Dolenjce posebno važna, ker nam daje pri našem gospodarstvu največ dohodka. Na stotisoče kron dobimo vsako leto za prasiče. Ti lepi dohodki nas morajo spodbujati, da prasičjorejo izboljšujemo in da jo skušamo povzdigniti na kolikormogoče visoko stopinjo.

Ako se je prasičjareja doslej tako lepo razvila po naših krajih, pripisati je to pred vsem živahni in ugodni prasičji trgovini. Pripisati je to pa tudi našem napredku. Prasičjareja je v zadnjih dvajsetih letih posebno lepo napredovala. Nekdanji prekasti ali pasasti (črnolisasti) prasiči s tistimi dolgimi rivi, visokimi nogami, krivim hrbtom in ploščatim životom so se požlahnili z angleškim plemenom, ki je močno pripomoglo, da so se izboljšale telesne oblike in da so se tudi druge lastnosti izpopolnile. Današnje živali so bele, so bolj širokega in ravnega života, krajše glave in krajših nog. Zboljšali so se prasiči pa tudi v tem pogledu, da so hitreje rasti, bolj ješči in tudi bolj sposobni za pitanje in za rejo peršutnikov. In na tej poti izboljšavanja nam je vstrajati tudi naprej, da pridemo do cilja. Nisem za to, da bi se domača kri popolnoma izpodrinila in zatrla z angleškimi prasiči, in sicer zaradi tega ne, ker je domače pleme utrjeno in vajeno mrzlim in slabim svinjakom in drugim neugodnostim naše reje, ki se ne dajo tako lahko odpraviti. Ali treba je, da prasiče še nadalje izboljšujemo in da jih skušamo zanaprej zlasti tudi na ta način požlahniti, da posamezne živali najskrbneje odbiramo za pleme.

V tem oziru je pa posebno važna reja dobrih mrjascev. Dobri mrjasci so za izboljšanje reje tako važni, kakor dobri plemenjaki za izboljšanje govedoreje. Ako imamo dobrega mrjasca, se hitro pokažejo ugodni uspehi v celi okolici, dočim se reja v celi okolici pokvari, če mrjasec ni za nič. Zato pa moramo na rejo mrjascev obračati vso skrb. Ali danes se to žalibog ne godi, marveč je vsa reja sama sebi prepuščena. Če je v kraju dosti mrjascev, je to ugoden slučaj, rado se pa primeri, da jih je premalo in da so tudi slabi. V takih razmerah pa reja ne more napredovati. Zato bi se pa morali za rejo potrebnih mrjascev vsi zavzeti, cela vas in cela okolica. Če smo pri državnih žrebcih tako izbirčni, da hitro najdemo vsako napako, moramo biti tudi pri mrjascih. Zahtevati moramo, da se redijo le najboljši mrjasci, živali, ki se odlikujejo po telesnem razvoju in drugih dobrih lastnostih, po hitri rasti, po rodovitosti in dobri sposob-

nosti za pitanje. Da si pa zagotovimo tako rejo, je treba, da se za njo sami potegnemo, da za njo prizadeti gospodarji skupaj skrbimo, tako kakor delajo po drugih krajih. Ako se je na Nemškem prasičjareja tako povzdignila, pripisati ni tega edino le skrbni reji od strani posameznih svinjerejcev, ampak pred vsem skupni brigi in združenemu delu prizadetih gospodarjev. Ti so ustanovili prasičjarejske zadruge in te skrbe za rejo in dobavo najboljših mrjascev. In v tem jih moramo posnemati tudi pri nas! Snujmo tudi pri nas take zadruge, ki bodo skrbele za nakup in rejo dobrih mrjascev, saj smo takega pospeševanje na mali naši kmetiji bolj potrebni kakor so Nemci. Skrbimo za to in bližnja prihodnost nas bo učila, da smo pravo zadeli in da se da tudi pri nas še močno povzdigniti prasičja reja.

—r—

O socijalnem zavarovanju.

(Dalje.)

Kaj namenja zavarovanje proti nezgodam? V tovarnah, rudnikih in pri strojih so izpostavljeni delavci posebnim nevarnostim; tu se pripeti čestokrat, da delavci vsled nezgode izgubé življenje, ali se telesno pohabijo, da so za dlje časa ali pa vedno nesposobni za daljno opravljanje svoje službe. Navadno nastane pri takej nesreči največja revščina v rodbini. — V namen olajšave nesreče in bede v takih slučajih predlaga zakonski načrt, kakor ga je zahtevala postava z dne 27. dec. 1887. l. za tovarniške delavce, da se to zavarovanje raztegne sploh na vse delavce, ki imajo opravka v takih obratih, kjer je mogoče, da se pripetijo nezgode; v posebnem odstavku naševa tudi vse te obrate. Pri kmetijskem in gozdarskem stanu so pa vezani v to zavarovanje samo tiste osebe, ki imajo opraviti s stroji, ki jih goni parna ali živalska sila in pa gozdarski delavci pri lesnih trgovcih.

Iz tega sledi, da bodo za slučaj bolezni zavarovani vsi mezdni delavci, naj delajo v tovarnah, rudnikih, pri raznih obratih, pri kmetijstvu, gozdarstvu, naj so domači delavci, pomočniki pri obratih, posli ali vajenci. V ta krog zavarovancev spada že sedaj mnogo zavarovanih oseb; sedanje bolniške blagajne, se bodo le preuredile. Njih vstroj bode sličen sedanji sestavi, da bodo kakor sedaj samostojne (avtonomne). Njih delokrog se pa bode zelo razširil in si to tako lahko predstavljamo, da se bode plačevalo za vse zgoraj navedene osebe, dočim se je dosedaj plačevalo samo za tovarniške in obrtne delavce, pomočnike in vajence.

Za slučaj onemoglosti in starostno zavarovanje bodo zavarovani industrijski, obrtni in kmetijski delavci, dninarji, posli, pomagajoči rodbinski udje, vajenci, delavci na domu, domači učitelji, domače šivilje, domače perice, postrežnice itd. Zavarovalna dolžnost se prične s 16. letom starosti; izvzete so od nje že onemogle in več nego šestdesetletne osebe. Zavarovalnino bode plačevala imetnik obrata, ozir. obrta, kot delodajnik in delavec in sicer vsak polovico. — Izmed samostojnih so zavarovanju zavezani vsi imetniki kakega obrtnega ali drugačnega pridobitnega podjetja ali kmetijskega in gozdarskega obrta, katerih letni prejemki ne presegajo 2400 K ali ki ne potrebujejo več nego dva mezdna delavca, ki ne spadata k rodbini. — Proti nezgodam so zavezani se zavarovati zgoraj navedene delujoče osebe v tovarnah, rudnikih itd. pri takih obratih, kjer rabijo parne in druge stroje, ki jih goni živalska moč in slednjič gozdarski delavci. Število teh zavarovancev je večinoma že določena in so že sedaj obvezno zavarovani po postavi z dne 27. dec. 1887. S sedanjimi določbami se ta način zavarovanja le nekoliko prestroji in zenači.

(Konec pride.)

Politični pregled.

Volitve v kranjsko trgovsko in obrtno zbornico so končane. Izvoljeni so štirje kandidatje neodvisnega obrtnega in trgovskega odbora in sicer v tretji obrtni kategoriji (bele glasovnice) gospodje: Ivan Kregar s 2192, Jernej Ložar s 2191, Tomaž Pavšler iz Kranja s 2189 in Jožef Hafner iz Škofje Loke s 2189 glasovi. V manjšini so ostali kandidatje liberalcev gg.: mizarski mojster Primožič, dežnikar Vidmar, mizarski mojster

Umek iz Novega mesta in Sušnik iz Škofje Loke z 2133 ozir. 2131, 2128 in 2130 glasovi. V mali trgovini (rmene glasovnice) sta dobila kandidata neodvisnega obrtnega in trgovskega odbora gg. Lavrič in Zorc po 603 glasove, prodrla pa sta kandidata liberalcev Ditrich in Fürsager s 699 glasovi. V srednji obrti sta izvoljena liberalca Lenarčič in Majdič s 725 glasovi, gg. Kobi in Zurec sta dobila 332 oziroma 318 glasov. V veliki obrti je dobil liberalni kandidat Kotnik 47 glasov, Nemeč Pamer 47 nemških glasov, Kobi 5, neveljavnih je bilo 7 glasov. Odločil je zreb za Nemca Pammerja. V srednji trgovini sta izvoljena pristaša liberalne stranke gg. Iv. Mejač in Hren s 379 glasovi, gg. Horvat in Treven sta dobila po 142 glasov. V veletrgovini sta izvoljena Iv. Hribar in Iv. Knez s 45 oziroma 43 glasovi, dobili pa so še Šarabon 16, Lampe 8, Muštar 8. V veleindustriji (montanska družba) sta izvoljena Samassa in dr. Ambrositsch, ki sta dobila vsak po 4 glasove. S. L. S. je imela doslej v trgovski in obrtni zbornici samo 4 zastopnike, sedaj jih bo z onimi, ki so še ostali v zbornici, imela 7. Po našem mnenju bi se bilo moglo še več storiti za S. L. S., ako bi se pravočasno naznanili kandidatje. Tako Dolenjci zdaj nimajo nobenega zastopnika. Celó naši pristaši so v mestu in okolici oddali glasovnice nasprotnikom.

Državni zbor. Nujni predlogi, ki jih stavijo razni poslanci, še zmir zadržujejo pravo delovanje. Čas se res trati. V proračunskem odseku je dr. Korošec zahteval, da naj se jezikovno vprašanje ne reši samo za Češko, ampak ob enem tudi za južne dežele. — Graja ustanovitev ministrov-krajanov, katerih delovanje se odteguje kontroli parlamenta. Nemški minister-rojak dr. Schreiner se vdeležuje celo sej nemških bojnih društev kakor Südmärke, Schulverein-a itd. In za tako hujskajoče postopanje plačuje država, mesto da bi mu potne stroške pokrivala društva sama. — Aneksijski odsek glede Bosne je imel prvo sejo, v kateri je ministrski predsednik dal pojasnila o bosanski ustavi, ki se bojda uvede že letošnjo pomlad. Poslancev bo poleg duhovskih in svetnih virilistov 72 voljenih v treh kurijah (v prvi diplomirane osebe, veleposestniki in trg. zbornice, v drugi mesta in trgi, v tretji vsi drugi volivci.) Volitev bo splošna in direktna, ločena po konfesijah. Predsednika imenuje vlada, ki se pri tem drži turna po konfesijah. Deželni zbor bo imel pravico sklepati o vseh stvareh, razen o tistih, ki so po sedanjih zakonih prepuščene obema državnima polovicama; najvažnejše je, da bode sklepanje o zemljiški odvezi spadalo pred deželni zbor — Sklepoma je omenjal minister, da bojkot na Turškem vzdržujejo večinoma le še trgovci iz sebičnih namenov, da pa ljudstvo, ki trpi vsled previsokih cen, samo že želi konca. Poslanci „Narodne Zveze“ so 29. jan. interpelirali, kaj namerava vlada storiti, da pridobi simpatije prebivalstva v Bosni in Hercegovini; ker dozdani način vladanja na Hrvatskem le odtuja, ko že dve leti ni več ustavnega življenja. — „Slovansko središče“ se je osnovalo. V njem so združeni Jugoslovani, katoliško-narodni Čehi in Starorusini. Predsedniki so: dr. Hruban (Čeh), dr. Ivčević (Hrvat), dr. Šušteršič. Za Poljaki je to na desnici najmočnejši klub, broječ 58 poslancev.

V sredo je vlada predložila državnemu zboru napovedani jezikovni zakon za Češko. Iz podatkov in prilog je razvidno, da je vlada stvarno po odstotkih prebivalstva za Čehe in Nemce razdelila sodne in politične urade. Določila je enojezična in dvojezična oblastva, pri katerih bo lahko vsak našel svojo pravico. Četrtkova poročila pa naznanjajo, da so obojni radikalci — češki in nemški — začeli v zbornici — obstrukcijo; piskali, ropotali in kričali so čez tri ure. Naše mnenje je, da je treba predloženi zakon od obeh strani najprej prestudirati, če je kje katera narodnost oškodovana, naj se pa oni §§. spremené in v smislu pravice sestavijo. Vsaka stranka pa mora tudi nekoliko potrpeti pri tolikej mešanici ljudstva v raznih rudarskih krajih. — Brezdvomno bodo jugoslovanski poslanci ta trenutek porabili v prilog pravice rešitve jezikovnih zahtev po naših deželah.

Zabavi in pouku.

Potopisne črtice.

(Dalje.)

Tamošnji prijor „Usmiljenih bratov“ je nekakšen naslednik po vsem olikanem svetu znanega pokojnega župnika Sebastijana Kneipp-a. Večino časa biva v svoji posvetovavnici, kjer sprejema razne bolnike, ki iščejo pri njem nasveta v raznih boleznih.

Meni je nasvetoval radi omrtvičenega lica vsaki dan soparo za glavo in nato poliv obraza z mrzlo vodo. Dobival sem tudi razne druge polive, ki izdatno krepe obolele živce.

Veš Jurče, jaz te sicer zdaj ne bom učil, kako se jemljejo razni polivi, ker za take niti priprave nimaš doma, vendar pa ti svetujem, da se nikar ne boj vode, kakor tisti Podgorci, ki se je takrat kopal nazadnje, ko ga je kopala mati v kadunjah. Ako te život boli od truda, ali od kakega prehlajenja, vzemi obrisačo, namoči jo v mrzlo vodo in umij si z njo zgornji život, predno greš v postelj, ali pa na kako delo, pri katerem se vgreješ.

Drugo pot si vzemi mrzlo polkopolj, ki se naredi takole: Vzemi si vode v kopeljno kad, ako imaš tako pri rokah, da ti bo segla voda do ledij, ko se vsedeš vanjo. Ostani v kopelji sedem sekund, to je, dobro desetinko minute, napravi se naglo, ne, da bi se kaj obrisal in hodi toliko časa, da se ugreješ.

Zopet drugo pot si vzemi vode v kopeljno kad, da ti bo segla malo čez pol golenj, to je, ne prav do kolen, hodi po vodi, ako je voda zelo mrzla, kakor po zimi, toliko časa, da te zelo zazebe, nato hodi, da se ugreješ. Po leti se voda brede navadno sprva po eno minuto, ko se privadiš pa tudi 2—3 minute. Prepričaj se boš, kako to človeka pozdravi in utrdi. To je, kar lahko poskusiš doma. Ako se hočeš pa bolj udomaćiti Kneippanjem, pa beri kake Kneippove spise. Nekaj je že prevedenih v slovenščino. Žal, da imamo mi Slovenci le malo, ali nič zdravnikov, ki bi vpoštevali tudi zdravljenje na Kneippov način. Čul sem, da pač nemški zdravnik v Kamniku poskuša svojo srečo. Sicer pa, naj zdravniki še tako taje vspehe tega zdravljenja, jih ne bodo utajili, ker imamo zglede pred seboj. Dokler sem se zdravil po nasvetih zdravnika alopata, nisem niti za las ganil omrtvičenega lica. Z zdravljenjem po Kneippovem načinu so se pa že v petih dneh pokazali očitni vspehi.

V Nemčiji imajo že mnogo zdravnikov, ki zdravijo po tem načinu, le to je škoda, da jim alopate tako nasprotujejo. Seveda pretiravajo tudi Kneippovci. Združili naj bi se in obe zdravniški stranki naj bi priznali ena drugi, kar je priznanja vredno. Sicer pa, ako človek pomisli, tudi ni nič čudnega, da taki učeni možje vsak svojo vedô. Saj še midva, ki nisva nič studirala, ki sva svojo pamet zibala zmeraj v najbolj tihotekočih zibkah, še ne zadeneva vselej oba ene in iste. Če te veseli, Jurče, ti pa še Wörishofen opišem.

„Prosim! Sem že večkrat mislil na to; kakšen je tisti kraj.“
Toraj, poslušaj: Pred dvanajstimi leti je bil Wörishofen še navadna vas, skozi katero so vodila popotnika le slaba pota, ni bilo v njej še nobene vile in o sedanjih hotelih in krasnih parkih ni bilo sluha ne duha. Za ves ta napredek se imajo zahvaliti Wörishofenci pokojnemu, a v duhu še vedno živečemu gospodu prelatu in župniku Kneippu.

Ko je v svojih delih neumrljivi župnik Kneipp radi zdravljenja z vodo že po vsem svetu znan postal, so ljudje iz raznih krajev začeli prihajati k njemu, da so se z njim posvetovali v raznih boleznih in tako zdravili se po njegovih predpisih. Nato je Kneipp sprevidel, da je treba zavetja vedno v večjem številu prihajajočim bolnikom. L. 1890 je zidal Kneipp zdravilišče, katero je prepustil redovnikom sv. Janeza od Boga, usmiljenim bratom; ki še zdaj po Kneippu začeto delo nadaljujejo. Tega Kneippovega zdravilišča so pa usmiljeni bratje prizidali, tako, da je zdravilišče zdaj nad polovico večje, kakor je bilo prvotno. To zdravilišče se imenuje po Kneippovem krstnem imenu „Sebastianum“.

Prostore prvotnega zdravilišča, ki je bolj priprosto izpeljana stavba, porabljajo usmiljeni bratje večinoma za svoje stanovanje; v novem delu poslopja stanujejo pa zdraviliščniki. Kakih pet minut hoda od zdravilišča stoji drugo, obširnejše, par let pozneje zidano poslopje z napisom: „Kneippsches Kinderasyl“. To je: „Otroško zavetišče“; katero so bili prevzeli tudi usmiljeni bratje, a so ga pozneje oddali nunam iz tretjega reda sv. Franciška. Malo pred svojo smrtjo je začel zidati pokojni gospod Kneipp tretji zavod blizu otroškega zavetišča, ki naj bi služil tistemu namenu, kakor prvi. Žal, da ga je prebitela smrt sredi tega človekoljubnega dela. Po njegovi smrti so prej omenjene Franciskanke nadaljevale zidanje, katere zdaj tam sprejemajo zdraviliščne v svojo oskrbo na tak način, kakor usmiljeni bratje. Razlika je le ta, da sprejemajo one oba spola, usmiljeni bratje pa samo moški spol. To poslopje se imenuje „Kneippianum“ in je najlepše izmed tistih treh zavodov.

V Wörishofnu so tudi razni hoteli in vile, kjer sprejemajo zdraviliščne. Nekateri izmed tistih imajo tudi svoja kopališča, drugi pa pošiljajo svoje zdraviliščne v kopelj v zdravilišče. Neki dan sem iznenaden zagledal na vili napis, „Ilirski dvorec“. Neka

gospa iz Ljubljane se je tam zdravila, potem pa kupila hišo, v katero sprejema zdraviliščne. Umevno je, da se tam najraje naselijo Slovenci in Hrvatje, ki pridejo v Wörishofen. Domačih prebivavcev šteje Wörishofen okrog 2700, zdraviliščnikov je pa tam tudi do 2000 naenkrat v poletnem času.

Katoliški cerkvi sta v Wörishofnu dve. Ena župna in ena samostanska, poleg katere je velik samostan redovnic Dominikank, ki imajo tam učiteljsko pripravnico za dekleta. V vseh treh Kneippovih zavodih so pa hišne kapele. Tudi protestantje imajo svojo cerkvico bolj na kraju vasi.

(Dalje pride.)

Dopisi.

Iz Kandije. Zadnji semenj je bil vzlic hudega mraza zelo dobro obiskan. Prašičja kupčija sicer ni bila posebno živahna, tembolj pa goveja. Govede je bilo pripeljane nad 300 glav. Italijan je posebno kupoval mlade krave. Ker se že bliža pomlad, ker bomo kmalu dobili novo travo, nikar ne prodajajte dobrih mladih krav v tujino. Pomladi bodo krave silno drage in jih sploh dobiti ne bode. Prihodnji semenj bode 18. svečana.

Iz Šmihela. Dve nedelji zaporedoma je priredila naša Marijina družba predstavo. Obakrat napolnjena dvorana je pričala izvrstnega igranja. Navajeni smo slišati krasni zbor gojenk, toda priznati moramo, da zbor Marijine družbe ni prav nič zaostajal za onim. Največ zabave so pa zbudile „Štajerke“. Njihov nastop je bil še marsikateremu očividcu nerazumljiv, popisati ga ni mogoče, treba ga je videti. V kratkem uprizore gojenke „Roza Jelodvorsko“ in baje tudi „Ljudska knjižnica“ svojo predstavo.

Iz Šmihela. (Shod „Kmečke zveze“ v Šmihelu.) [Konec.] Športni lovci po navadi ugovarjajo, da vendar ni tako slabo za kmeta, saj ima zakonito določeno pravico, da sme tirjati povrnitev škode, napravljene od zajcev in srn. Pri nas določata to zakona iz l. 1878. in 1889. Ker zadnji v naši okolici ne pride v poštev, se govornik omeji le na prvega. Ta določa: vsak posestnik mora ograditi sadne vrtove, kakor tudi druge nasade na svoje stroške proti zajcu; pri malih drevesih, ki stoje zunaj ograjenega vrta mora jednako na svoje stroške napraviti kake obveze, da jih varuje pred zajcem. Če tega ne stori, zgubi pravico, tirjati od lovca povrnitev škode. Zdaj pa pomislimo, kedaj da more zahtevati (kaj še dobiti) povrnitev škode. Kmet gre tožit k sodniku, da mu je zajec toliko in toliko dreves ali trt ogrožal in s tem uničil, da zahteva odškodnino. Sodnik ga bo samo vprašal: ali ste imeli drevesa ograjena in zavarovana, da ne bi mogel priti zraven zajec? — Kje in kedaj more kmet to potrditi? Seveda mu tudi sodnik odgovori: za danes sva že opravila, pa drugič zopet kaj. Vzemimo slučaj, da bi sprejel sodnik tako tožbo in jo priznal opravičenim. Koliko bo dobil kmet? Škodo določa politična oblast potom posebne komisije na licu mesta. Večinoma, pravi dr. Schiff, se pri tem vštejejo stroški komisije tožniku, tako da mora biti kmet vesel, če še sploh prost odide, ne glede tega, da je s tem zgubil še veliko časa. Se en moment v naši zakonodaji je vreden posebnega povdarka. Ako dobim tujo, sosedovo govedo na svojem pašniku, jo lahko ujamem in obdržim v svojem hlevu, dokler se mi ne povrne škoda; prešiče ali druge domače živali, katerih ne morem ujeti, smem celo postreliti in nihče me ne more radi tega kaznovati. Če pa ustrelim kmet srno ali zajca, ki mu dela škodo, bo kaznovan radi tatvine. Ali je to pravica? Ali se s tem podpira gospodarstvo? — To je naša zakonodaja v dobi vladajočega liberalizma. Nato je govornik ob splošnem odobranju pojasnil novi lovski zakon za Kranjsko, kterega smo v „Novicah“ že omenjali. Z veseljem so vzeli vsi na znanje, da bo občina popolnoma sama smela določiti, kdo, kedaj, kje in koliko bo streljal in kako bo povrnil napravljeno škodo. Pri debati se je povdarjalo, naj visoki deželni zbor strogo prepove lovcom streljati domače mačke, čeprav hodijo po polju in v bližini gozdov. Tudi po polju je treba pokončevati miši. Večja prostost naj bi se dala za rabo orožja proti vranam. Vrano smem ubiti, a kaj hočem, ko mi pa politična oblast ne dovoli, da bi jih streljal, je marsikdo pripomnil. Z rokami naj jih pa oni love, ki nam ne dajo dovoljenja streljati, ki imajo dosti časa zato.

Kot tretja točka dnevnega reda je bila manifestacija za slovensko univerzo. Sprejete so bile sledeče resolucije, ki so se odposlale „Narodni zvezi“. 1. Shod „Kmečke zveze“ v Šmihelu dne 17. jan. 1909. najodločneje protestira proti krivicam, katere je c. kr. vlada prizadela slovenskemu narodu s tem, da je imeenovala za Kranjsko nemškega dež. šolskega nadzornika. C. kr.

vlada se pozivlja, da to krivico takoj popravi ter prekličie ime-novanje nemškega šolskega nadzornika. 2. Ker slovenski visoko-šolci ne morejo vršiti svojih študij na nemških vseučiliščih vsled nečloveškega nastopa nemških buršev, zahtevamo slovensko vse-učilišče v Ljubljani. Protestiramo objednem, da bi se ustanovilo italijansko vseučilišče v Trstu, ker hočemo, da ostane Trst slovenski.

Prečna, 25. jan. Kdor ne zna primerno začeti z dopisom, naj pa začne z vremenom, kakor jaz. Samo en malo je treba po strani v zrak pogledati, takoj vemo, lepo ali grdo. No danes niti tega ni bilo treba. Danes je hud mráz, pravi vsakdo, ne da bi se oziral okoli. Tacega to zimo res ni bilo, kajti toplomer kaže 16° C. Pa saj to ni posebna novica, mráz vem da je tudi drugod! Pri nas imamo še kaj drugega novega, novo šolo, novo cerkev, novo — luč, bolj prav razsvetljavo. Od električnega toka, ki plove vsled prizadevanja podjetnega g. J. Košička iz Ljuknje v Kandijo, smo vjeli po transformatorju nekaj vatov, ter jih spustili po žicah v župnišče in novo cerkev. To delo nam je zvršila tvrdka Luis Platz & Comp. Dunaj-Berlin. — 22. dan delavskega časa smo že v večer prižgali električno luč. Ta je za oko prijetna, nekako solnčni svitlobi podobna. Delo v župnišču je do jedne svetilke gotovo, za cerkev pa je zmanjkalo malo žice, bo tudi še ta teden v cerkvi dogotovljeno. Pa tudi pripravna je kar največ. Človek samo tipko na pol zasučé, pa se že sveti in spet še pol naprej pa — ugasne. Tudi jo lahko prenese k postelji, peči, iz ene sobe v drugo! Kdo bi si mislil, da bo ta razposajena voda Temenica, ki teče nekaj časa po zemlji, pa se zgubi pod njo, potem pa zopet s jezo privre iz nje, da se kar peni, in nam za časa deževanja vse travnike poplavi, tako čudovito delovala. Ravno prav sem se spomnil naših povodenj sedaj, ko je začel naš deželni zbor delovati. Priporočiti moramo to zadevo našim poslancem, povedati jim, koliko škode naredi vsako leto ob deževanjih, na desno in levo ob svojem dolgem toku do izliva v Krko zalije nam travnike in njive, kadar pa pride ob košnji, nam pa neusmiljeno odnaša seno in otavo; kmetičem po eden, dva, tri voze in več, grajščaku jih je pa tudi odnesla do 40. — A tudi potuhneno Krko je treba vzeti na piko, dasiravno teče tiho in mirno, pa napravi rada grozno razdejanje po njivah, travnikih in hišah! Meljoracijski fond je precej velik, nam zapuščenim revnim Dolenjcem je treba pomoči! Vinskih goric imamo cele hribe z dobro zemljo, po kamenitih in skalovitih posamezni gospodar ne zmore, pomoči je treba v denarjih za rigolanje in nasad. Pota so dvomljive vrednosti, mnoge katastralne občine se med seboj lasajo radi njih, pa brez vspeha! Morebiti bi se spravile med okrajne ceste. Vsekako se bodo morale prošnje poslati na deželni zbor.

Iz Podgrada. V teku enega tedna so se zgodile tu tri nesreče. Martin Bačar, osebenjak na Mehovcu št. 10. je prožil drva za kopo v Padežu. Na spolzkem potu mu je spodletelo, da je padel v drčo in kakih 60 m globoko v dolino priletel z vso silo v spodaj nakopičena drva, kjer je obstal nezavesten. Vsled notranjih poškodb je čez 2 dni umrl previden s sv. zakramenti. Minoli četrtek je 12 let stari Jožef Gazvoda iz Grma št. 25 šel na kozolec po mrvo. Blizo tam se je pasla jata jerebic. Fant s košem na rami stoji na stopnjicah in gleda prijazne ptice. Jerebice zlete, puška počí in strel prileti v koš, eno svinčeno zrno zadene dečka v vrat in v njem obtiči. Pripeljali so ga v bolnišnico v Kandijo. — V nedeljo 31. jan. po večernici je šel Janez Perko iz Pristave št. 6 v Vinovas po opravkih. Naenkrat se zgrudi, zadet od mrtvouda. V torek zjutraj je umrl maziljen s sv. oljem. — V torek smo pokopali 7 let staro Marijo Regina iz Vinevasi št. 4. Prejšnji petek je bila še v šoli, v nedeljo je že umrla vsled prehlajenja. Bila je vedno slabotnega zdravja.

Iz Št. Jerneja. Kaj mило so iz Št. Jernejskega stolpa dne 27. januarja peli zvonovi, ko smo spremljali na mirodvor poštenega, vernega posestnika iz Starevasi Dolne h. št. 4 pri Št. Jerneju — Janeza Francič. Kot mladenič si je pri vojaki nakopal hudo želodčno bolezen. Vrnivšemu se od vojakov, izroči oče lepo posestvo, čegar obdelovanja se prav marljivo poprime, in popravi po požaru tudi vsa poslopja. Svojo družino je vzgojil v kršč. duhu. Ker je rad molil in delal, je bil božji blagoslov očividen pri njegovi hiši. Radi vzglednega gospodarstva so ga zmir volili v občinski odbor — do zadnjega leta, ko je med občani nastalo neko nesoglasje. Po smrti očetovi, ki je bil cerkveni ključar podružnice sv. Franciška, je tudi on skozi 27 let opravljal ta častni posel. To lepo podružnico so še oo. jezuiti zidali, ko so pred sto leti stanovali v Pleterjah tam, kjer zdaj bivajo oo. kartuzijani. V cerkvi je še zdaj veliki altar lepo delo iz tistega

časa. Bil je tudi vedno odbornik pri naši posojilnici, ki je bila leta 1895 vstanovljena, in pod jako spretnim vodstvom izvrstno vspeva. Imel je še od vojakov sem prijatelja, bivajočega na Gorenjskem v Mojstrani. Tega je bil pretečeno jesen povabil v trgateg. Gorenjec je bil ves iznenaden hodeč po lepem vinogradu, pokušajoč sladko grozdje s trte. Od jeseni je na svoji zastarani želodčni bolezní le bolj hiral in poležaval. Prijatelji so ga hodili v obilnem številu obiskavat. Tudi pisec teh vrstic ga je šel nekaj dni pred smrtjo obiskat. Prinesel mu je bil na ogled jako lep „Album od Lurda“. V tej zbirki so čudovito lepe slike o Lurdu na Francoskem. Prav rad jih je gledal na smrtni postelji; previdno mu obiskovalec omeni, da bo vse to še lepši videl, ako umrje. Pri nas smo tudi pretečeno leto obhajali ginljivo slovesnost v novem Lurdu, ker je tisti svet z lursko Marijo zelo podoben onemu na Francoskem, in je tista hosta uprav lastnina njegove sestre. Pogreb njegov je bil veličasten. Spremili so rajnega štirje duhovniki, prav od hiše v dolgi procesiji z venci in svečami v farno cerkev, kjer je bilo zadušno opravilo. Na pokopališču se je g. župnik s solznimi očmi poslovil od vzorno katoliškega moža, ki ob nedeljah ni le samo zahajal k sv. maši, ampak tudi k krščanskemu nauku. Povedal je za posnemo in za zgled nam vsem, kako pobožen, priden in marljiv je bil ranjki ključar sv. Franciška. Moški zbor mu je zapel ginjivo nagrobnico. Blag spomin vrlému možu!

Belokranjski glasnik.

• **Suhor.** Kdor se čez Gorjance vozi proti Metliki, najprej zapazi nad cesto na Jugorji mično cerkvico sv. Vida, podružnico naše fare. Čez kak četrt ure dalje od vasi Dol vidi zopet na levi blizo državne ceste drugo cerkev pri „Svetici“. Ta je pa grško-katoliška cerkev naših sosedov v Dragah, ki že spadajo v Žumberk, pod unijatsko škofijo pa v Križevce na Hrvatskem. — V zadnjem deželnem zboru govorilo se je pri aneksijski debati tudi o tej pokrajini, ki zgodovinsko pripada Kranjski, katera je v turških vojskah tako imenovanim „Uskokom“ odkazala te kraje, da so se po njih naselili in še zdaj tu bivajo. Mešani pa so tudi prav z nami, ker bivajo nekateri po vseh gorenjih vaseh naše občine. Politično so Kranjci, cerkveno pa združeni grški katoličani. V malem se tu kaže dejansko jugoslovanska vzajemnost — kajti v tem kraju občujejo mej seboj Srbo-Hrvati in Slovenci res kot en narod, ki govori vsak svoje narečje, a se vsi prav dobro umevajo. Kaže se tudi verska vzajemnost, kajti ljudje se vdeležujejo službe božje zdaj v rimo-katoliški, zdaj zopet v grško-katoliški cerkvi. Sôlo obiskujejo obojni otroci vkupno ter se medsebojno dobro umevajo. Tu vidimo, kakor tudi sploh ob meji našega črnomaljskega okraja, kjer imamo tudi pravoslavne, da bi se v bodoči jugoslovanski državi pod žezlom naše slavne cesarske rodbine dalo prav lahko izhajati, kajti v njej bi bival faktično le en narod.

Zadnje leto se je župna cerkev pri „Svetici“ na levo stran poškodovala tako, da se je stena v ladiji podrla. Se ve, da je treba to popraviti. A kdo bi mislil, da bo radi te stene prišlo do spora mej župljani. Eni so zahtevali temeljitejšo popravo, drugi le bolj za silo. V kranjskih vaseh bivajoči farani so zahtevali svoje, dragarski na oni strani pa po svoje. Slednji so že najeli zidarje, a drugi so pa delavcem zabranili zidanje.

Če zdaj pogledaš v cerkev, vidiš, da jej manjka leve strani in je podprta. Že pričeti temeljni zid se vidi. Altar je odnešen v Drage, kjer se zdaj obavlja služba Božja za silo v župnišču. Prišlo je mej strankama do tožbe, ker moteni zidarji zahtevajo odškodnino. Naj zanimivejše pa je, da imata obe stranki svoja odvetnika v Novem mestu. Radovedni smo, kako bo vsa stvar iztekla. Mislimo pa, da se bo uresničila stara prislovica: „Kjer se prepirata dva — tretji dobiček imá“. Nar brž se bo pokazalo, da bi se za tisti denar lahko bila cerkev že popravila.

Iz Podzemlja se poroča, da je v ondotni fari porodila neka ženska, čije mož je v Ameriki. Vrgla je novorojenčka v svinjak, na kar je opozoril domač otrok starega očeta, ki je res rojenčka našel še živega. Živinsko mater je roka postave že dejala pod ključ, kjer si lahko zdaj izprašuje vest o svojem nekrščanskem življenju.

Iz Metliške okolice. „Slovenec“ objavlja 26. jan. odprto pismo c. kr. okrajnemu glavarju Fr. Župnek-u v Črnomlju, ki ga je podpisalo osem županstev metliškega okraja. G. glavar se je ob komisijonalni reviziji obeh železniških načrtov po Beli-krajini, kakor je natisneno v dotični brošuri, o načrtu Semič-

Osojnik-Metlika izrazil nepovoljno, kakor da bi bili tisti kraji in njih ozadje res le nekake puščave z grmičevjem, praproto, reso itd. Bržkone si g. glavar terena ni sam ogledal, ker bi sicer ne mogel podati tako površne, da celo neresnične izjave. Zato ga župani pozivljajo, naj si kraje ogleda ter si privzame prizadete posestnike zraven, in potem naj svojo izjavo na merodajnem mestu popravi v prilog gori omenjenim krajem.

„Slovenec“ dostavlja odprtemu pismu opazko: „Ker se ne maramo vmešavati v prepir med obema okrajema — namreč metliškim in črnomaljskim, — ki jima dobroto železnice enako privoščimo, se v polemiko lokalnega značaja ne bomo spuščali.“ Da ne bode kdo mislil, sedaj se pa prične boj v Belokrajini na življenje in smrt med obema sodnima okrajema slično, kakeršnega Srbi naši državi že dolgo časa napovedujejo in groze, da pridejo namreč z bombami na sam cesarski Dunaj, bodi v tolažbo vsem vznemirjenim dušam povedano, da z odprtim pismom, ki je bilo naslovljeno na g. okr. glavarja v Črnomelj, podpisane občine niso prav nič družega nameravale, kakor javno in odkrito povedati, da s tako oceno njihovega kraja, kakoršna je bila podana ob trasni reviziji belokranjskih železničnih načrtov od strani c. kr. okr. glavarstva v Črnomlju, ne morejo biti zadovoljne iz jednostavnega vzroka, ker ne odgovarja resnici.

Saj je s tem dana c. kr. okr. glavarstvu priložnost, da svojo izjavo podpre z dokazi eventualno zahteva od posameznih občin potrebne statistične podatke, kaj, koliko in kakoršnih izvoznih predmetov ima kdo na razpolago, ker se trdi, da jih prizadete občine nimajo in da takih sploh v doglednem času ni pričakovati. A konstatuje se pa pri tem, da prizadete občine niso nameravale s takim postopanjem c. kr. okr. glavarstvu podtikati prav nobenega slabega namena. Toda previdno in modro pa ni, ako se od merodajne strani, kakor je ravno c. kr. okr. glavarstvo, jeden okraj hvali in povzdiguje njegova bogata produkcija različnih izvoznih zalog na vse pretege, a drugi sodni okraj se tlači v ozadje. Zato naj govori statistika! Dožene naj se, kje in v katerih občinah se je v zadnjih 10 letih več storilo za obnovitev vinogradov in pokazalo se bo samo ob sebi, katere občine so bolj produktivne in bodo imele več izvoza. Saj tega menda vendar ne bode nihče hotel zanikati, da niso vinski pridelki glavni faktor do sedaj na Belokranjskem, za katerega se dobi še kak denar za druge potrebsčine, med kojim davki niso najzadnji! Tudi ti naj se pri posameznih občinah upoštevajo. Nič manj se nam čudno ne dozdeva, kako je to, da je prošnja, s katero se je obrnilo 10 belokranjskih občin na vis. c. kr. dež. vlado v Ljubljani v zadevi izpeljave železnice v izdanem revizijskem izkazu na strani 5 samo omenjena, ne pa po vsebini tudi natisnjena, kakor druge priloge. Pa menda vendar ne bo res, da ministrstvo o njej prav nič ne ve? Dotična prošnja se je oddala deželni vladi po posebni deputaciji dne 10. avgusta 1908.

Iz Lokvice se poroča, da so se zadnji čas pojavili tatovi, ki v nasproti ležeči vinski gorici „Plešivica“ obiskujejo hrame in kradejo vino ter rakijo. Pozor gospodarji, a tudi žandarji!

Domače novice.

Osebnosti. Dr. Martin Ehrlich iz znane slovenske rodbine v Žabnicah pod Sv. Višarjami, sedaj ravnatelj avstrijskega hospica v Jeruzalemu, je postal papežev hišni prelat. — Kapelan Miroslav Rodič je premeščen iz Cerklj pri Kranju v Črnomelj; Josip Lavtar, namenjen za Sv. Križ pri Kostanjevici, pa v Cerklje. — Na Dunaju je umrl c. kr. poštni tajnik Ljudevit Jošt, rodod iz Radeč pri Zidanem Mostu, ki je svoj čas maturo prebil na novomeški gimnaziji. — Finančni komisar dr. F. Eller pride iz Novega mesta v ministerstvo na Dunaj.

Zabavni večer Marijanske kongregacije dne 2. februarja v Rokodelskem domu je bil tako zelo obiskan, da jih mnogo ni več dobilo prostora. Spored so izvajale kongregantinje tako izborno, da so žele zasluženo pohvalo. Pevske točke so zelo ugajale. Smešni prizor „Težave hišne gospodinje“ je prav iz življenja vzet, na zahtevo občinstva se je drugi del moral ponavljati. Pevki sta izborno rešili svojo nalogo. Igrokaz Suema prestavlja gledalce v Vzhodno Afriko k zamorcem, kjer še cvete suženjstvo — a krščanstvo ga premaguje. Igra ima pravo vzgojno smer, zato ljudem ugaja. Vse igralke so izvrstno pogodile svoje naloge, osobito mala Suema. Vkljub predolgemu vs-poredu je vse občinstvo vstrajalo čez tri ure. Igra se bo ponovila v soboto 6. svečana ob polu 8. uri zvečer.

Umrl je v kandijski bolnišnici Matija Bačar, oče usmiljenega brata Fridolina. Pokojnikovo truplo je bilo prepepeljeno v Smolinjo vas in 31. m. m. ob obilnem spremstvu občinstva in nekaterih usmiljenih bratov položeno na ondotnem pokopališču k večnemu počitku. Svetila mu večna luč!

Za bolnico cesarice Elizabete v Novem mestu je mil. g. prošt dr. Elbert zopet prejel 100 K od preč. g. dr. Stanonika, 20 K od preč. g. dr. Michelitscha, 5 K od preč. g. dr. J. Weiša, vsi c. kr. univerzijski profesorji v Gradcu.

V cesarice Elizabete bolnico v Novem mestu je bilo tekom meseca januarja sprejetih toliko bolnic, da je celo I. nadstropje zavoda natlačeno polno. Sumarične podatke se bo objavilo v prihodnji številki „Dol. Novic“. Upati je, da postane zavod v najkrajšem času javen, v kojem bodo potem našle zavetje ne samo bolnice iz Kranjske, temveč tudi iz drugih dežel. Mili dobrotniki tudi ta mesec niso pozabili tega, za Dolenjsko tako potrebnega zavoda; darovali so: neimenovan Novomešan 20 K, gđc. Gizela Ekel-nova učiteljica vкупno 144 vezanih knjig raznih nemških pisateljev, le bolj za izobražene; g. župan Hude iz Mirne peči 5 K; gđc. Ivanka Germova veliko množino molitvenikov, okrog 40 knjig „družbe sv. Mohorja“ in več drugih knjig. Ker bolnice s čitanjem nekoliko pozabijo na svoje bolečine in gorje, prosimo dobrotnike, kateri imajo kaj takih knjig, katerih ne rabijo, naj jih blagovolijo podariti bolnici, za kar jim bodo bolnice iz srca hvaležne. Zgoraj imenovanim pa izrekamo za njihovo darežljivost najpristrčneje zahvalo, s prošnjo, da tudi za naprej ohranijo svojo naklonjenost zavodu.

Prijazna opozoritev in prošnja novomeškim gg. c. kr. orožnikom. Po Novem mestu se je prošli teden neki gospod okoli hvalisal, da ne rečemo bahal, da si je nečega dne za večerjo 60 ptičkov, kakor strnadov, ščinkovcev, vrabičev, privoščil. Te ptičke kupil je baje pri nekem kmetu v novomeški okolici. No, v novomeški okolici je v zimskem času čestokrat videti, da brezsrčni kmečki pobalinje, uboge stradajoče ptičke v linah podov v mrežnate sake ali ravšelnje, na gnojiščih pa pod rete love. Te prekoristne živalice pojedjo potem ali sami, ali pa drugim gosposkim sladkosnednim ljudem prodajo, da si jih oni privoščijo. S takim res brezsrčnim, gotovo vse graje in kazni vrednim počenjanjem delajo taki pobalinje kmetijstvu, osobito pa sadjarstvu velikansko škodo. Oni uničujejo namreč v zimskem času tiste prekoristne živalice, katere spomladi in poleti za krmiljenje svojih mladičev nebroj kmetijstvu, osobito sadjarstvu škodljivega mrčesja, namreč gosenic in črvičev potrebujejo, in katere prav čutečega človeka, se svojim petjem kratkočasijo in radostijo. Gospodje c. kr. orožniki naj so toraj s temi vrsticami na to vandalično brezsrčnost opozorjeni ter lepo naprošeni, da o prilikah patroliranja po deželi na to paziti izvolijo, kje da se na linah podov mrežnati saki, in na gnojiščih pa rete v namen lovljenja ubogih stradajočih ptičkov nastavljenah nahajajo. Take priprave naj pač takoj konfiskujejo, dotične gospodarje hiš pa brez pardona politični oblasti javijo.

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu januarju 1909 je 317 strank vložilo 179.739 K 49 h, 322 strank vzdignilo 148.744 K 24 h, torej več vložilo 30.995 K 25 h. 11 strankam se je izplačalo hipoteknih posojil 13.000 K. 307 menic se je eskomptovalo za 102.467 K. Stanje vlog 3.474.843 K 42 h. Denarni promet 652.911 K 84 h. Vseh strank bilo je 1353.

Prostovoljno gasilno društvo v Toplicah vabi k pred-pustni veselici, katero priredi v nedeljo, dne 24. februarja v gostilni „Pri mostu“. Vspored: 1. Petje. 2. Veseloigra dr. Vsezna in njegov sluga Štipko Tiček. 3. Prosta zabava in ples. Začetek ob 7. uri zvečer. Vstopnina za člane 20 h, za nečlane 40 h, dame proste. Preplačila in darila v korist društva se hvaležno sprejemajo. Odbor.

Konj za 300 vinarjev. Tako kupčijo sta napravila J. T. iz Šempeterske župnije in njegov prijatelj, ki mu je svojega 400 kron vrednega konja ponudil, ako mu za-nj da 300 vinarjev. Dvakrat J. T. vpraša prodajalca, ali se gre za šalo ali za istino. Ko pa krepko v roke vdarita, našteje mu J. T. na mizo 300 samih vinarjev, pa mu jih ostane v žepu še 40. Ali se nam ne bližajo oni časi, ko je bilo pet krav za „en groš“?

Zrtev alkohola. Mihael Pugelj, hišar z Drganjih sel h. št. 10 je bil prav priden in delaven mož v najboljših letih. Skoro edino napako je imel, da je bil preveč udan vinskemu alkoholu. Kadar pa imajo taki možje denar, takrat baje birtje dobro živijo. Tako je bilo dne 20. dec. minulega leta, to je zadnje adventno nedeljo. Omenjenega dne namreč je dobil Mihael Pugelj zaslužek od kakih treh ali štirih tednov izplačan, da bi

si o božičnih praznikih lahko kaj boljšega privoščil. Hotel je pa tudi svojo pridno ženo razveseliti, kupil ji je blago za novo obleko. Dalje je mislil svojega 24 let starega sina oženiti, v ta namen je zaaral nekaj vina pri Blažu Klemenčič, gostilničarju v Gorenji Straži. Pri tem se je pa po raznih gostilnah v Gorenji Straži in Vavtvasi po stari navadi vina tako nasrkal, da revež zvečer ni vedel za pot proti domu. Birtje, ki so vselej dobrega in usmiljenega srca, so ga postavili na pravo pot iz Vavtevasi proti Drganjim selim in ga pustili. Od takrat je revež izgubil brez sledu. — Prišli so večno lepi in veseli božični prazniki. Za osirotelo Pugeljevo družinico, to je za ženo in sina pa so bili ti prazniki nad vse žalostni. Moža, očeta od nikoder! Nekak strah, kakor slutnja grozne nesreče, se je polotil ne samo njiju, ampak tudi vseh Drganjcev. Stvar so naznanili orožnikom in gosposki. Orožniki v zvezi z Drganjci preiskali naokrog vso pot, ki pelje iz Vavtevasi skozi gozd proti Drganjim selim, a brezuspešno. Nadaljno iskanje je zavrl na novo padli sneg. Samo po sebi se razume, da so nastale o pogrešanem Pugelju različne govorice med ljudmi. Eni so rekli, da je šel preko Gorjancev na Belokranjsko dela iskat. Drugi so rekli, da je v Mestu zaprt. Nekdo je celo trdil, da ga je v Mestu na lastne oči videl, kako se je ves pijan prerival z mestnim policajem in da je ta imel dosti okapanja z njim, predno ga je obvladal in aretiral. Vse je verjela uboga žena, pretaknila je vse kote po Mestu, povsod povpraševala toda moža nikjer. Neki hudomušnež je hotel Vavtvoce in Stražane malce potegniti. Vrgel je med nje: „Pugelj se je že našel! Neka žena iz Rumanje vasi ga je slučajno dobila pod neko smreko v gozdu mrtvega!“ Vse je o tem govorilo! Le dotična žena ni o tem ničesar vedela, še v gozdu takrat ni bila. Toraj kje je bil Pugelj? Pretečeno soboto dne 23. januarja t. l. je zapazil žagar na Dularjevi žagi v Vavtvasi v vodi pri jezu nekaj črnega, sumljivega. Poklical je hitro gospodarja in sosede in ti so potegnili iz Krke — mrtvo truplo Mihaela Pugelja. Menda je bil zašel nevedoč, kam gre, tisti usodni večer v Krko in bil v vodi celih pet tednov! Kljub temu ni bilo truplo prav nič spremenjeno oziroma poškodovano, le v obraz je bil nekam zabuhel. Tudi telegrafično poklicani orožnik je izjavil, da ni na njem nič sumljivega, ter isto sporočil tudi gosposki. Mrtvo truplo Mihaela Pugelja je bilo nato v nedeljo popoldne pokopano v Vavtvi vasi. Žalostna smrt! Nesrečni alkohol!

Velik moment — s tem naslovom je izšla ravnokar brošura, ki pojasnjuje sedanji preobrat v deželi kranjski. Vzemi in beri! Dobi se tudi v knjigarni J. Krajčevih nasl.

„V spomin jubilejnega romanja na Trško goru pri Novem mestu dne 21. okt. 1908.“ S tem naslovom je g. duh. svetnik Podboj v Toplicah na svetlo dal prelep govor o lurški Materi božji, ki ga je ondanj govoril zbranim romarjem. Pač primeren spomin Marijinim družbenicam, takrat navzočim. Naj bi spis razširjale Marijine družbe. Dobi se pri g. pisatelju v Toplicah na Dolenjskem.

Gospodarske drobtine.

— **Kmečki-stanovski shod** dne 31. jan. v Ljubljani se je izrazil zoper socialno kmečko zavarovanje v taki obliki kakor predlaga vlada. Poslanci so obljubili ravnati se po tem sklepu.

— **Pomoč živinorejcem.** Kakor sta poročala „Slovenec“ in „Domoljub“ je dovolilo c. k. poljedelsko ministrstvo na pritisk naših poslancev še 100.000 K za nakup krmil našim živinorejcem. Vsega vkup torej 600.000 K v korist kmetijstva na Kranjskem; na razpolago je zdaj še več kot polovico. — Zaprošeno je 45.899 q sena, 17.298 q otrobov, 1019 q lanenih tropin, 2148 q koruze, potem oves, sol, slama, klajno apno in pesa. Sklenili so pri vladnem odseku, da se oskrbi vse zaprošeno, zato se pa odtegne dotična vsota pri senu. Cene so določene: Otrobi q po 7 K, tropine 10 K, koruza 10 K seno po 5 K. — Posojilnice posredujejo; vso razdelitev pa vodi „Gospodarska zveza“ v Ljubljani.

— **Kmetijski tečaj v Št. Rupertu.** Po odredbi deželnega odbora se priredi v času od 14. do 15. t. m. kmetijski tečaj v Št. Rupertu s sledečim sporedom: 1. V nedeljo dne 18. t. m. od 3. do 5. popoldne: pouk o obdelovanju travnikov (vodja V. Rohrman); v ponedeljek od 9. do 11. dopoldne: kletarstvo (nadzornik B. Skalicky); od 2. do 4. popoldne: gnojenje in umetna gnojila (ces. svetnik Pirc); v torek od 9. do 11. dopoldne: kmetijsko združništvo s posebnim ozirom na kletarske zadrage (tajnik Kralj).

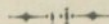
— **Kako pomagati slabi domači detelji.** Vsled lanske suše je trpela tudi domača detelja, ki se je vsled tega slabo razvila. Priporočamo jo gnojiti in sicer s superfosfatom, ki hitreje učinkuje kakor Tomasova žindra. in s kalijevo soljo. Na 1 ha (1 3/4 orala) zadostuje 300 kg [kostnega superfosfata in 150 kg kalijeve soli.

— **Čilski solitar za travnike.** Če gnojimo travnike samo s Tomasovo žindro in kajnitom ali kalijevo soljo, se nam ruša enostransko razvija. Na taki ruši se močno razvijajo detelje in sploh stročnate rastline, docim trave le zastajajo. Godi se to zaradi pomanjkanja dušika, ki ga posebno trave potrebujejo. Zato pa svetujemo, da se travnikom privoši tudi nekoliko čilskega solitra, da se tudi trave opomorejo in da se ruša vsestransko ugodno razvija. S čilskim solitrom je gnojitl spomladi. Za 1 ha zadostuje 100 kg čilskega solitra.

— **Skrbimo za dobro deteljno seme.** V trgovini se prodaja češče seme, ki ni dosti očiščeno od predenice. Zlasti mnogo slabega semena in nekaljivega semena se dobi od kmetijskih prekupcev. Bodimo zato previdni in kupujmo le najboljše seme, ki je zajamčeno čisto. Ne glejmo pri taki kupčiji na par vinarjev.

— **Pomanjkanje trt.** Letos so gospodarji veliko sveta prekopali za nove nasade. Pričakovati je zaradi tega, da bo trt zmanjkalo. Kmetijska šola na Grmu je oddala že vse sajenke in sicer Belokranjecem, ki so najbolj brižni in ki so že pred novim letom naročili ves pridelek.

— **Kako velika bodi gnojnična jama.** Pri gnojnični jami se računa za dve glavi živine po en kubični meter prostora ali za vsako glavo pol kubičnega metra. Pri napravi je gledati, da je raje globlji kakor pa široka in prostorna, ker se v globlji jami bolj ohrani dušik. Namesto 1 metra bodi raje 1 1/2 meter do 2 metra globoka, zato pa ožji.

Ameriški novičar.

„Glas Naroda“ objavlja svarilo ondotnim rojakom, ker nekdo ponuja knjžico, v kateri se popisuje, kako je mogoče dobiti vladno posestvo 160 akrov brezplačno, dasi je vredno 1600 dolarjev. Taki oklici prihajajo iz Minnesote, pa iz Chicaga Ill., a za stvarjo tiči bolj želja po dobičku. Naj torej rojaki ne gredo na limanice.

Cleveland Ohio. Kako koristno da delujejo naša društva, se razvidi iz izkazov tukajšnjega društva sv. Janeza Krstnika št. 37., ki je v svojem petletnem obstanku plačalo bolniške podpore čez 3215 dol. v Jednoto pa prispevka čez 6663 dol., torej vseh stroškov čez 9878 dol. — Od Jednote pa je dobilo za smrtne članov, boleznih, poškodbe 7600 dol. Pač vsakemu rojaku priporočamo, da pristopi k Jednoti.

Naseljevanje in izseljevanje. Trgovinski oddelek zvezine vlade je objavil primerjevalno listino o naseljevanju in izseljevanju in iz te posnamemo, da se je tekom minulega upravnega leta kljub vsem neugodnim gospodarskim razmeram naselilo preko 700.000 ljudij. Tako veliko naseljevanje v času, ko je pri nas bilo le malo dela in zaslužka, kar velja deloma še o sedanjih časih, nikakor ne moremo nazivati zdravim pojavom. Oni ljudje, ki v takih časih agitirajo za olajšanje in povečanje naseljevanja, nikakor niso prijatelji naseljevanja, kajti vsakomur je znano, da je bilo minolo leto za naseljevanje skrajno neugodno. Kljub temu je pa v minolem letu mnogo ljudij skrbelo za to, da je prihajalo v deželo veliko število naseljencev, dasiravno jim je bilo dokaj težavno dobiti delo. V vsakej drugej deželi bi prihod 700.000 naseljencev v dobi splošne krize, kakoršna je bila pri nas lani, pomenjal veliko bedo in pomanjkanje. Ako se pa to pri nas ni zgodilo, nam služi to v dokaz, da so se pričeli časi boljšati in da si je znalo vseh 700.000 naseljencev pomagati. Da pa ni prišlo do velike delavske bede, se imamo v prvi vrsti zahvaliti temu, da se je tekom leta na stotisoče inozemcev zopet izselilo. Sicer je to obžalovati, kajti na ta način je odšlo iz dežele mnogo denarja, toda izseljevanje je bilo kljub temu potrebno, kajti le na ta način je bilo mogoče doseči, da so oni ljudje, ki so kljub krizi prišli semkaj, dobili zaslužek. Medtem ko je prišlo v letu v Ameriko 700.000 naseljencev, se jih je v istem času zopet izselilo 6000 več, nego jih je prišlo, tako, da se število našega prebivalstva po naseljevanju ni niti malo povečalo. To dejstvo je pa smatrati iz gospodarskega stališča za slabo pojav, kajti v deželo, ko se še vedno razvija, kakor naša, morajo prihajati iz inozemstva vedno nove moči. Izseljevanje inozemcev v mi-

Brinjevo olje

(26-0-2)

kupuje v Rudolfovem lekarnar Jos. Bergmann.

Ustanovljeno **IVAN SVETEC** Ustanovljeno
1899 brivec in vlasuljar 1899

izdeluje vsa vlasuljarska dela, kupuje zmešane in rezane ŽENSKE LASE po najvišji ceni. V zalogi ima vse toaletne stvari, posebno svetovno znani original Bayrum tekočina proti izpadanju las in prhut, prhut izgine tekom enomesečne uporabe popolnoma po njegovem navodilu. Pravi Amerikan-Petrol tudi proiskusen za rast pomladka las posebno pri otrocih. (11-24-6)

Neprecenljiv Nusiol, barvilo za lase in brade, prekaša vse dosedanje iznajdbe, čudovit uspeh sedajnosti, neškodljiv, zdravniško preiskan.

Zraven tega priporoča svoj Brivski Salon, urejen z najnovjšimi komforti, s hitro, čisto, dobro postrežbo želeč mnogobrojnega obiska.

Rudolfovo, Glavni trg. (Nasproti mestne hiše.)

Franc Golič v Razborju,

zadnja pošta Št. Peter pri Novem mestu, oskrbnik pri g. baronu Lazariniju, oženjen brez otrok, star 43 let išče službo na Hrvaškem ali v Slavoniji.

Isti je dobro izurjen v gozdarskih in lovskih stvareh in vinogradstvu ter slušbuje vedno pri graščinah. Sedanja službo zapusti dne 1. marca 1909. (14-3-3)

Podpirajte domača slovenska podjetja!

Franc Lapuh,

dimnikarski mojster za Novo mesto in okolico se najvljudneje priporočuje za vsa v njegovo stroko spadajoča opravila. — Postrežba točna. Cene primerne. (27-0-2)

Svoji k svojim!

Mestna hranilnica v Novem mestu,

katere delovanje je pod nadzorstvom vis. c. kr. deželne vlade

in za katere varnost jamči mestna občina

z vsem svojim premoženjem in z vso svojo davčno močjo,

deluje petnajsto leto in ima skoro tri in pol milijonov kron vlog. Za še večjo varnost ima nad 180.000 kron rezerve. To jasno dokazuje veliko zaupanje občinstva do tega zavoda.

**Zaradi popolne varnosti vlagajo v njo
tudi slavna sodišča sirotinski denar.**

Hranilne vloge se obrestujejo po 4⁰/₀; ker se pa obresti pripisujejo h kapitalu, je obrestovanje še nekaj višje. Posojila na posestva se dajo proti 5⁰/₀ obrestovanju. S 3⁰/₀ za pol leta poplača dolžnik v 36 letih ves dolg z obresti vred. (37-3-1)

Ceno posteljno perje.

1 kg sivega skubljenega perja K 2, polbelega K 2 80, belega K 4, finega K 6, najboljšega skubljenega K 8, sivega puha K 6, belega K 10, prsnega puha K 12, — — Od 5 kg nadalje poštnine prosto.

Dovršene postelje bogato napolnjene, iz zelo gostega, jako trpežnega rdečega, modrega, belega ali rumena nanking-bлага, 1 pernica velikost 170×116 cm z 2 blazinama, velikost 80×58, napolnjena z jako lepim mehkim perjem K 16, s polpuhom K 20, s puhom K 24, posamezne pernice K 12, 14, 16, blazne K 8, K 3 50, K 4. Proti povzetju razpošilja poštnine prosto pri naročilu od K 10 nadalje. (1-19-6)

Maks Berger v Dešenici štev. 226. Češki les.

Za nenga'ajoče de'lar nazaj. — Ceniki zastoj in poštnine prosto.

Samogovori

se imenuje najnovejša, pravkar izšla knjiga

Otona Zupančiča.

Dobi se v vseh boljših knjigarnah broš. za

3 K, vezana za 4 K. (31-5-2)

Otvoritev nove gostilne!

Podpisani slav. občinstvu vljudno naznanjam, da sem odprl dné 1. januarja 1909 v lastni hiši novo gostilno pod imenom pri „Kolarju“ v Kandiji ob Zagrebški cesti.

Gostilniški prostori so udobno urejeni. Voznikom je na razpolago obširni novozgrajeni hlev z prostornim dvoriščem. Za izvrstno pijačo in okusno jed po nizki ceni, ter dobro postrežbo bodem vedno skrbel, da zadovoljim cenjene goste, da si ohranim za vedno njih naklonjenost. (4-6-6)

Za mnogobrojni obisk se najvljudneje priporoča

Anton Sedlar, gostilničar in kolarski mojster.

Pšenico

kupujem vsaki dan in celo leto po najvišji ceni. (33-3-2)

C. Germ, Rudolfovo.